

LBRIS

We know
books

H E R M A N N H E S S E

Siddhartha
Călătoria spre
Soare-Răsare

Traducere din limba germană de

GEORGE GUȚU

ADRIANA ROTARU

CUPRINS

SIDDHARTHA	5
PARTEA ÎNTĂI	7
Fiul brahmanului	11
La samani	20
Gautama	31
Trezirea	41
PARTEA A DOUA	47
Kamala	49
Printre oamenii-copii	63
Sansara	73
La fluviu	83
Luntrașul	95
Fiul	108
Om	118
Govinda	126
CĂLĂTORIA SPRE SOARE-RĂSARE	139

LBRIS

We know
books

SIDDHARTHA
O poemă indiană

(Traducere de George Guțu)

LBRIS

We know
books

PARTEA ÎNTÂI

Dragă, stimate Romain Rolland,

Din toamna anului 1914, când am început să resimt și eu simptomul – de dată recentă – al sufocării spiritualității și când ne-am dat mâna unul altuia de pe târâmuri străine, încrezători în identitatea unor necesități supranaționale, de pe atunci am nutrit dorința de a vă oferi odată un semn al dragostei mele și, totodată, o probă a activității mele, ca de altfel și posibilitatea de a arunca o privire în lumea gândurilor mele.

Fiți așadar atât de amabil și primiți dedicația la prima parte a încă neterminatei mele poeme indiene, pe care v-o oferă al dumneavoastră

HERMANN HESSE

FIUL BRAHMANULUI

La umbra casei, la soare, pe malul fluviului, în preajma bărcilor, la umbra pădurii de sălcii, la umbra smochinului, Siddhartha, tânărul șoim, frumosul fiu de brahman, creștea împreună cu prietenul său Govinda, fiul de brahman. Soarele îi bronză umerii palizi pe malul fluviului, la scăldat, la ritualul sfânt al spălării trupului, al jertfirilor sacre. Umbra se strecura în ochii săi negri în crângul de mango, la jocurile băieților, la cântecul mamei, la ritualul sacrelor jertfiri, la pildele învățatului său tată, în timpul discuțiilor purtate de înțelepți. Siddhartha lua parte încă de multă vreme la discuțiile înțelepților, exersa împreună cu Govinda lupta retorică, exersa împreună cu Govinda arta contemplării, serviciul meditației profunde. Începuse chiar să înțeleagă cum să rostească cuvântul cuvintelor, cuvântul Om, cum să se pătrundă de el cu toată ființa în timpul inspirării și cum să-l scoată din sine în timpul expirării, încordându-și sufletul și aureolându-și fruntea cu strălucirea unei gândiri limpezi. Începuse chiar să priceapă a-l ști în străfundurile ființei sale pe Atman indestructibilul, cel de o ființă cu Cosmosul.

Inima tatălui său tresălta de bucurie văzând cum fiul său învăța însetat de cunoaștere, văzând cum din el avea

să crească un mare înțelept și preot, un adevărat prinț printre brahmani.

Pieptul mamei sale tresălta de plăcere când îl privea, când îl vedea pășind, când vedea cum se așeza și se ridica frumosul și puternicul Siddhartha, pășind cu picioarele sale suple și dându-i binețe cu o cuviință deplină.

În inimile tinerelor fiice de brahmani se înfiripa dragostea atunci când Siddhartha trecea pe ulițele orașului cu fruntea lui strălucitoare, cu ochii săi regești, cu mijlocul său mlădios.

Însă mai mult decât toți îl îndrăgea prietenul său Govinda, fiul de brahman. El îndrăgea ochii lui Siddhartha, vocea sa plăcută, îi îndrăgea mersul și cuviința deplină a mișcărilor sale, îndrăgea tot ceea ce făcea și spunea Siddhartha, dar peste toate îi îndrăgise spiritul, gândurile sale înalte, înflăcărate, voința sa aprinsă, înalta sa predestinare. Căci Govinda știa: acesta nu va fi să devină un brahman oarecare, nici un leneș oficiant de jertfiri, nici un lacom neguțător de incantații magice, nici un orator încrezut, sec, nici un preot răutăcios, șarlatan și nici o oaie proastă și supusă în turma celor mulți. Nu, și nici el, Govinda, nu voia să devină așa ceva, adică un brahman ca zeci de mii de alți brahmani. El voia să-l urmeze pe îndrăgitul și minunatul Siddhartha. Și de-ar fi ca Siddhartha să devină cândva un zeu, și de-ar fi să pășească în rândul celor plini de strălucire, el, Govinda, tot va ști cum să-l urmeze, ca prieten al său, ca însoțitor al său, ca servitor al său, ca purtătorul sulitelor sale, ca o umbră a sa.

Și astfel, toți îl iubeau pe Siddhartha. Pentru toți era izvor de bucurie, pentru toți era izvor de plăcere.

Dar el, Siddhartha, nu își era lui însuși bucurie, nu își era lui însuși plăcere. Preumblându-se pe aleile cu trandafiri ale grădinii de smochini, stând în umbra albăstrie a crângului contemplării, spălându-și mâinile și picioarele în baia zilnică a ispășirilor, aducând jertfe în umbra deasă

a pădurii de mango, săvârșindu-și mișcările cu deplină cuviință, iubit de toți, el, bucuria tuturor, nu purta în inimă nicio bucurie. Din apa fluviului îl învăluiau, în curgerea lor, visuri și gânduri neostoite, cu care îl bântuiau stelele nopții sau stropii razelor de soare, din fumul jertfelor, din nimbul versurilor din *Rig-Veda*, din sorbirea învățăturilor bătrânilor brahmani îl năpădeau visele și neliniștea ce sălășluiau în sufletul său.

Siddhartha începuse să întretină în el nemulțumirea. Începuse să simtă că nici dragostea tatălui său, nici dragostea mamei sale și nici dragostea prietenului său nu-l vor face fericit mereu, că ele nu-l vor potoli, nu-l vor sătura, nu-i vor fi îndestulătoare. Începuse să-și dea seama că preacinstitul său tată și ceilalți învățători ai săi, că înțelepții brahmani îi împărtășiseră deja tot ceea ce știau ei mai mult și mai bine, că-și vărsaseră preaplinul în urciorul său însetat, dar iată, urciorul nu se umpluse, spiritul îi era cuprins de nemulțumire, sufletul nu i se liniștise, inima nu-i fusese potolită. Spălările trupului erau bine-venite, dar ele erau apă, nu te spălau de păcate, nu vindecau setea spiritului, nu destrămau teama inimii. Nimic nu era mai presus de jertfiri și de invocarea zeilor, – dar oare asta să fi fost totul? Aduceau jertfele fericirea? Și care va fi fiind adevărul în privința zeilor? Fusese într-adevăr Prajapati cel care crease lumea? Nu o crease oare Atman, El, Unicul, Singurul? Nu erau zeii cumva niște creaturi plămădite la fel ca mine și ca tine, supuse timpului, deșarte? Era, așadar, bine, era oare just să aduci jertfe zeilor, era acest lucru ceva plin de noimă, ceva suprem? Cui altcuiva se cuvenea să-i aduci jertfe, cui altcuiva se cuvenea să-i exprimi toată admirația, dacă nu Lui, Unicului, lui Atman? Și unde putea fi găsit Atman, unde sălășluia El, unde îi bătea eterna inimă, unde altundeva dacă nu în propriul nostru eu, în străfundurile acestuia, în indestructibilul pe care fiecare îl poartă în sine însuși? Dar, iarăși,

unde sălășluia acest eu, unde erau aceste străfunduri și unde lucrul cel mai de pe urmă? Căci acesta nu era, după cum propovăduiau înțelepții înțelepților, nici carne, nici mădular, nu era nici gândire, nici conștiință. Unde, așa-dar, unde sălășluia? Există oare o altă cale, pe care merită să o cauți, în afară de aceea de a pătrunde până la propriul eu, până la mine însumi, până la Atman? Dar, vai, nimeni nu-ți arăta această cale, nimeni nu o cunoștea, nici tatăl său, nici învățătorii sau înțelepții, nici imnurile sfinte ale jertfirii! Știau de toate cele brahmanii și cărțile lor sfinte, știau câte și mai câte, se preocupaseră de toate câte există și chiar de mult mai multe, aveau cunoștințe despre facerea lumii, despre apariția vorbirii, a hranei, a inspirării, a expirării, despre alcătuirea simțurilor, despre faptele zeilor – infinit de multe lucruri știau ei, dar ce valoare mai avea oare să știi toate aceste lucruri, atâta timp cât nu se știa nimic despre Unul și Unicul, despre lucrul cel mai de seamă, despre singurul lucru de seamă?

Desigur, multe versuri din cărțile sfinte, mai ales din *Upanișadele* lui Samaveda, pomeneau de aceste străfunduri, de lucrul cel mai de pe urmă și cât de minunate erau aceste versuri! „Sufletul tău este lumea întreagă“, așa se spunea acolo, și tot acolo se mai spunea că în somn, în somnul adânc, omul pătrunde până în străfundurile sale, adânc, sălășluind în Atman. Găseai în aceste versuri o minunată înțelepciune, toată știința celor mai mari înțelepți fusese strânsă aici, în aceste cuvinte magice, pure ca mierea adunată de albine. Nu, imensele cunoștințe strânse și păstrate aici de nenumărate generații de înțelepți brahmani nu puteau fi tratate cu dispreț. – Dar unde erau brahmanii, unde preoții, unde înțelepții sau penitenții care reușiseră nu numai să știe, ci și să trăiască știința aceasta cea mai profundă? Unde era oare acela care știa să transpună, în mod miraculos, sălășluirea în Atman din somn în starea de trezie, în viață, la fiecare pas, în cuvânt și în faptă?

Siddhartha cunoștea mulți brahmani preacinstiți, mai ales pe preacuratul, învățatul și peste toate preacinstitul său tată. Acesta merita toată admirația, se purta cu calm și noblețe, viața îi era curată, vorba înțeleaptă, sub fruntea lui sălășluind gânduri subtile și nobile – dar până și el, cel care știa atâtea lucruri, ducea el oare o viață împăcată, își găsisse el oare liniștea, nu era și el numai un căutător, un însetat? Nu trebuia să soarbă și el, iară și iară, ca orice însetat, din izvoare sfinte, din jertfe, din cărți, din convorbirile brahmanilor? De ce mai trebuia și el, cel căruia nu i se putea reproșa nimic, să-și spele zilnic păcatele, să se străduiască zilnic spre a se purifica, luând-o în fiecare zi de la capăt? Nu sălășluia Atman într-însul, nu țâșnea oare chiar din inima lui izvorul izvoarelor? Acest izvor al izvoarelor trebuia să-l găsești, trebuia să-l găsești în propriul tău eu și să ți-l însușești! Restul era numai căutare, era ocoliș, era rătăcire.

Acestea erau gândurile lui Siddhartha, aceasta era setea lui, aceasta era suferința.

Adeseori recita cu glas tare, din *Chandogya-Upanishad*, următoarele cuvinte: „Cu adevărat, numele brahmanului este Satyam – într-adevăr, cel ce știe acest lucru pătrunde în fiecă zi în lumea cerurilor“. Deseori i se părea că lumea cerurilor este aproape, dar niciodată n-o atinsese pe deplin, nicicând nu-și potolise setea până la capăt. Iar dintre toți înțelepții și dintre toți înțelepții înțelepților pe care îi cunoscuse el și de a căror învățătură profitase, dintre toți niciunul nu atinsese această lume a cerurilor, niciunul nu-și potolise pe deplin această sete eternă.

– Govinda, grăi Siddhartha către prietenul său, dragă Govinda, hai să mergem sub smochin și să exercităm meditația profundă.

Și-au mers ei la smochin, așezându-se Siddhartha coalea, Govinda la douăzeci de pași mai încolo. În timp ce se

Libris | We know books

așeza, fiind gata să pronunțe cuvântul Om, Siddhartha murmură versul, repetându-l:

Om este arcul, săgeata e sufletul,
 Brahman este ținta săgeții,
 Iată unde trebuie să nimerеști fără abatere.

După ce se scurse răgazul obișnuit al exercițiului de meditație profundă, Govinda se ridică. Venise seara, ora la care se săvârșea spălatul trupului. Strigă numele lui Siddhartha. Siddhartha nu răspunse. Siddhartha ședea cufundat în gânduri, ochii săi fixau o țintă foarte îndepărtată, vârful limbii sale se întrezărea printre dinți, părea că nu mai respiră. Ședea așa, înfășurat în mantia reflectării profunde, gândindu-l pe Om cu sufletul trimis înainte-i, ca o săgeată, înspre Brahman.

Odată trecuseră prin orașul lui Siddhartha niște samani¹, asceți aflați în pelerinaj, trei bărbați stinși, uscățivi, nici vârstnici, nici tineri, cu umerii năclăiți de praf și de sânge, aproape goi, pârjoliți de soare, învăluți în singurătate, străini de lume, dușmani ai acesteia, niște străini, șacali costelivi în împărăția oamenilor. În urma lor adia mireasma fierbinte a pasiunii amuțite, a devoțiunii distrugătoare, a nemiloasei abandonări de sine.

Seara, după ora de meditație, Siddhartha grăi către Govinda:

– Mâine în zori, prietene, Siddhartha va pleca la samani. El însuși se va face saman.

La auzul acestor cuvinte Govinda păli, căci citi pe chipul imobil al prietenului său hotărârea era neabătută, întocmai ca săgeata țâșnită dintr-un arc. Govinda pricepu imediat, de la prima privire: iată deci începutul, Siddhartha pornește pe drumul său, destinul său începe

¹ *Samana* (pali) sau *śramana* în hindi, „cei care se ostenesc“, asceți rătăcitori care călătoreau în grupuri (n. red.)

să încolțească și, odată cu al lui, și al meu. Și se făcu palid precum o coajă de banană uscată.

– O, Siddhartha, strigă el, îți va îngădui oare tatăl tău așa ceva?

Siddhartha se uită la el ca un om care se trezește. Cu iuțea săgeții citi în sufletul lui Govinda, îi citi teama și-i citi devotamentul.

– O, Govinda, grăi el încet, să nu facem risipă de cuvinte. Măine, odată cu ivirea zorilor, îmi voi începe viața de saman. Să nu mai vorbim despre asta.

Siddhartha intră în încăperea în care tatăl său ședea pe o rogojină din rafie, trecu în spatele tatălui și se opri acolo, așteptând până când tatăl său își dădu seama că îndărătul lui se află cineva. Brahmanul grăi:

– Tu ești, Siddhartha? Spune-mi, așadar, ce ai venit să-mi spui.

Siddhartha grăi:

– Cu îngăduința ta, tată. Am venit să-ți spun că simt chemarea de a-ți părăsi mâine casa și de a intra în rândul asceților. Dorința mea este de a mă face saman. Te-aș ruga să nu-mi fii potrivnic.

Brahmanul tăcu și tăcu până ce prin ferestruică începuseră să se preumbe stelele, schimbându-și pozițiile, și abia atunci puse capăt tăcerii din încăpere. Fiul stătea mut, nemișcat, cu brațele încrucișate, tatăl ședea pe rogojină mut, nemișcat, iar stelele treceau pe cer. Atunci tatăl grăi:

– Nu se cade ca un brahman să rostească vorbe de furie și mânie. Dar inima mea este pătrunsă de o mare nemulțumire. N-aș vrea să mai aud din gura ta pentru a doua oară această rugămintă.

Încet, brahmanul se ridică, Siddhartha stătea mut, cu brațele încrucișate.

– Ce mai aștepți? îl întrebă tatăl.

Siddhartha grăi:

– Știi ce.